

ACC. N:R M. 6989 : 1-18 (inkl. 9 teckn.)
Landskap: Småland Upptecknat av: Fabian Karlsson
Härad: Konga Adress: Boaryd, Fäckelsång
Socken: Fäckelsång Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1940 Född år 1894 i Boaryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Gårdesgårdar 2. Utu II: 41.

Sten gårdesgårdar s. 1.
Redskap för stenarbete " 11.

Skriv endast på denna sida!

Stengårdesgårdar.

Stengårdesgård har man alltid benämnt stennmur. Stennmurar har man byggt flera typer. Den vanligaste är låg och bred stennmur. En sådan mur brukar vara omkring 1 meter hög och 2 meter bred. Men invid odlingar, där man haft god tillgång på sten, kan muren vara 3-4 meter bred. Man har satt stora stenar ner till och därpå lagt smärre och någorlunda välformade stenar. Mittan av muren har man fyllt med småsten. Sidorna har knappast någon lutning. Har någon sten ej legat jämt, då brukar den vara "skodd" med en liten flat sten, som brukar kallas "lus". Denna stennurstyp lär vara den yngsta. Ju yngre muren är, lägre är höjden.

/ Stennmurar.

1:41

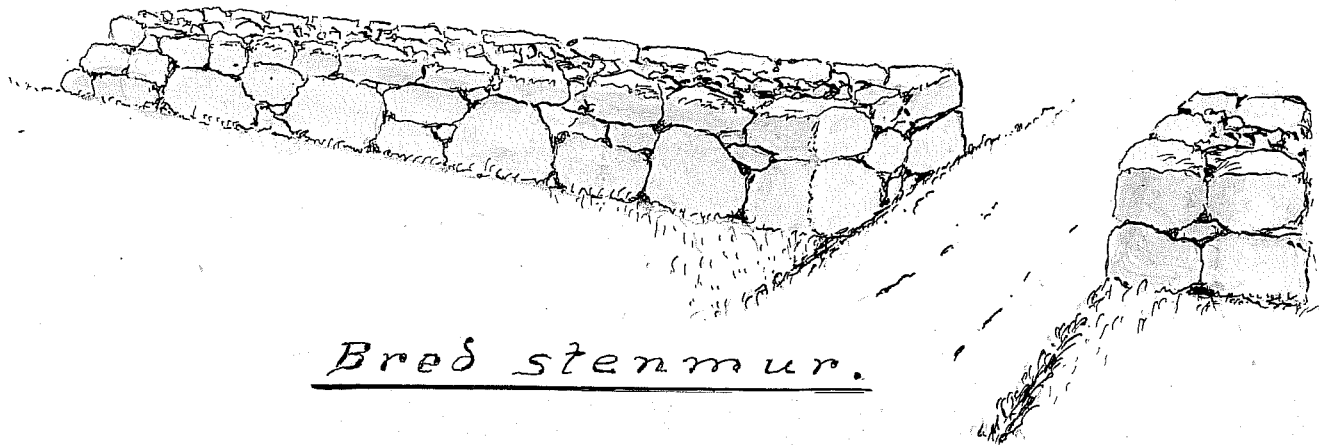
låg i bred mur.Ostn
B

ACC. N:R M 6989 : 2

Landskap: Småland Upptecknat av: Fabian Karlsson
Härad: Konga Adress: Boaryd, Träckelsång
Socken: Träckelsång Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1940 Född år 1894 i Boaryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2.

Bred stenmur.

Skriv endast på denna sida!

En troligen äldre typ stengårdsgård
är hög och smal. Den brukar vanligen
vara omkring 1 meter bred vid marken
och 1—1,5 meter hög. Vidorna luta inåt
så att murens överdel kan vara rätt
smal. En sådan mur brukar vara
rätt omsorgsfullt lagd med stora
stenar i botten och sedan undan
för undan smärre flata stenar mot
murens överdel. En välldagd stennur
brukar vara "flisad", d. v. s. springorna
fyllda med små flata eller kilformiga
stenar. På denna stennmur som denna
brukar vara lagda i rågångarna, och
de ha således uppbyggts efter det man
haft laga skifte i byarna. Skiftena
har vanligen ägt rum omkring 1850.
Dessa stennurar låra då vara från 1850 och 60-talet.

ACC. N:R

M. 6989 : 4.

Landskap:

Småland

Härad:

Konga

Socken:

Väckelsång

Uppteckningsår:

1940

Upptecknat av:

Fabian Karlsson

Adress:

Boaryd Väckelsång

Berättat av:

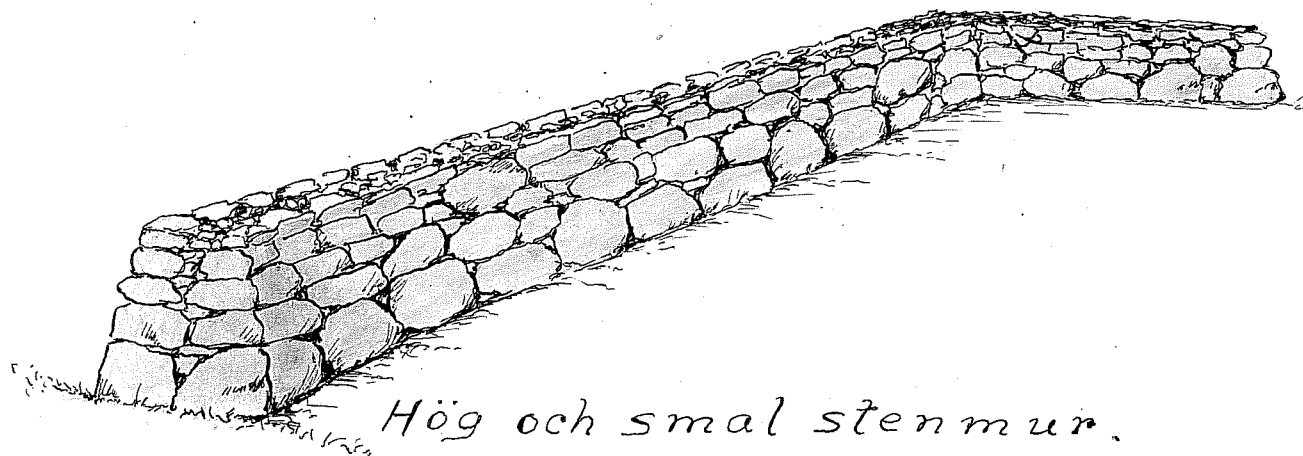
Född år 1894

i

Boaryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4.

Hög och smal stenmur.

Skriv endast på denna sida!

5.
halvmur

Omkring krädgårdar och utesften
vägar brukar finnas en tredje stenmurs-
typ. Den kallas halvmur. En sådan
stenmur har endast en påsida, näm-
ligen åt det håll muren skall utgöra
stängsel. Stenmuren har därför tre-
angelformig genomskåring. Den
inbände innersidan har man van-
ligen täckt med torv, men även murar
utan täckning finnes, som väl kunna
betraktas som halvfärdiga. En sådan
mur är alltid mycket väl lagd med
välformade och ibland tillputade
stenar. I torven på sådana stenmurar
kan man få se den lilla gula fästknop-
pen Pedum acris växa. Halvmurar
användes aldrig som hägnad i
ägargränser.

ACC. N:R

M 6989

6.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Fabian Karlsson

Härad:

Konga

Adress:

Boaryd Täckelsång

Socken:

Täckelsång

Berättat av:

Uppteckningsår:

1940

Född år

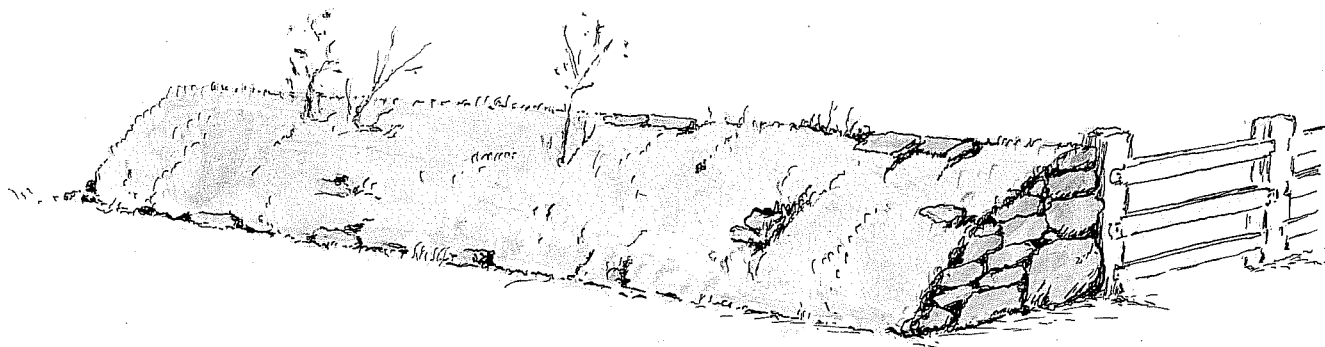
1894

i

Boaryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6.

Halvmur.

Skriv endast på denna sida!

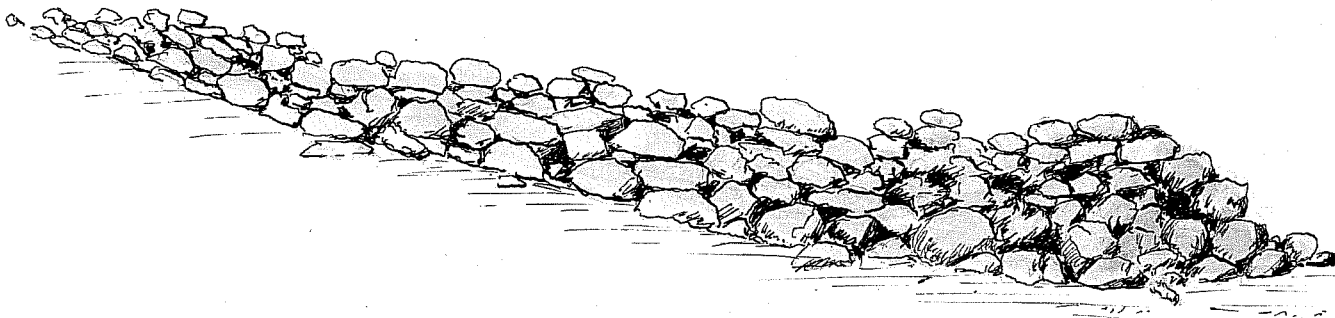
Den tydligen allra äldsta stumme-
typen brukar man kalla rössja, stumrössja.
Några egentliga råtsidor finns vanligen
ej, men om det förekommer sådana på
något ställe, då är det mycket illa lagt.
Möjligen kan ju under årens topp kant-
arna hava fallit ner. Stenarna äro
kastade huller om huller men så att
det blivit något isförmigt mot
mitten. Även en rössja kan utgöra
bra hågnad, ty sådana brukar vara
både höga och breda. Men både höjden
och bredden växlar rätt betydligt, hop-
läggningen kan vara rätt regelbunden.
Stumrössjorna tillhöra tydligen tiden
före 1850. Under de riktiga stumme-
arna och ibland även under rössjorna är grund-
grävd, åtminstone är matjorden borttagen.

ACC. N:R M. 6989: 8.

Landskap: Småland Upptecknat av: Fabian Karlsson
Härad: Konga Adress: Boaryd, Väckelsång
Socken: Väckelsång Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1940 Född år 1894 i Boaryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8.

Rössja.

Skriv endast på denna sida!

I skogs- och ängsmark förkommer rätt allmänt långa stensträngar, som man kallar stenrevlar. På en del ställen kunna dessa revlar vara rätt tydliga, något över en halv meter höga, men på andra håll kunna de vara nersjunkna i marken och överöfna med torv och mossor. Dessa stensträngar höra nog forntiden till. De äro förmodligen minnen från jordbrukets första tid, från forntida svedjebruk.

De gamla berätta om stenrevlarna, att när man en gång i tiden hade svedjat hackat och vörkastat jorden och sen lagt revet i kanten av svedjelandet, då har man liksom haft "fasta" (lagfäst) på den marken, man har varit ägare till den och någon annan har ej fått göra inkrång på den sidan om stenrevlen.

ACC. N:R M. 6989 : 10.

Landskap: Småland

Härad: Konga

Socken: Väckelsång

Uppteckningsår: 1940

Upptecknat av: Fabian Karlsson

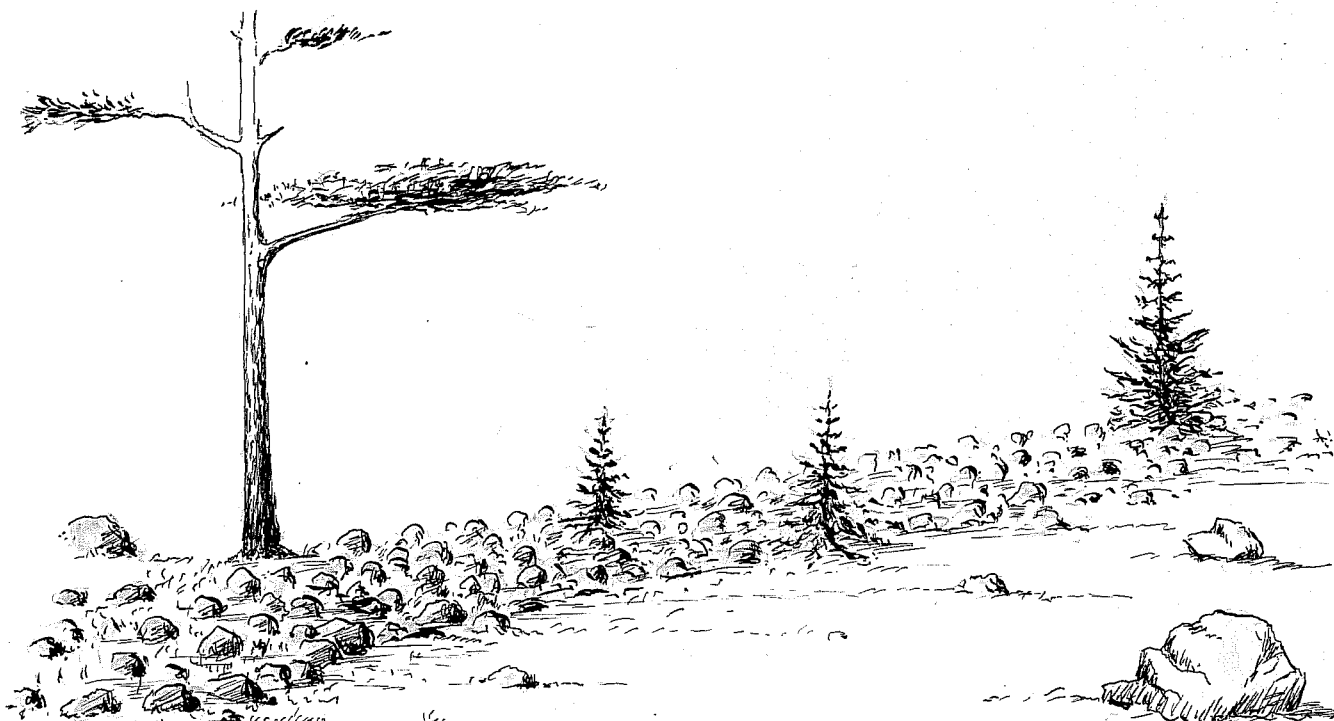
Adress: Boaryd, Väckelsång

Berättat av: _____

Född år 1894 i Boaryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10.

Stenrevet.

Redskap för stenarbete.

Vid stennurars uppläggning har man använt sig av flera slag redskap.

Stennurar har vanligen upplagts i samband med jordschaktning för nyodling. Om stennuren lagts ett längre stycke från den uppteckna stenen, då har man måst köra stenen till platsen. Man har då använt en "stensläp", som bestod av tvänne sammanfogade klossar med en liten "hammel" (ett slags drög) i framändan. På släpen kunde man frakta fram större stenar.

"stensläp"

Upplades muren invid där stenen uppteckits, då använde man en "stenrulle", vilken man förde för hand på utlagda slänor. Stenrullen kan liknas vid en grovt byggd kärva, som i stället för hjul hade rullar under.

"stenrulle"

Wm
JH

ACC. N:R M. 6989 : 12.

Landskap: Småland

Upptecknat av: Fabian Karlsson

Härad: Konga

Adress: Boaryd, Väckelsång

Socken: Väckelsång

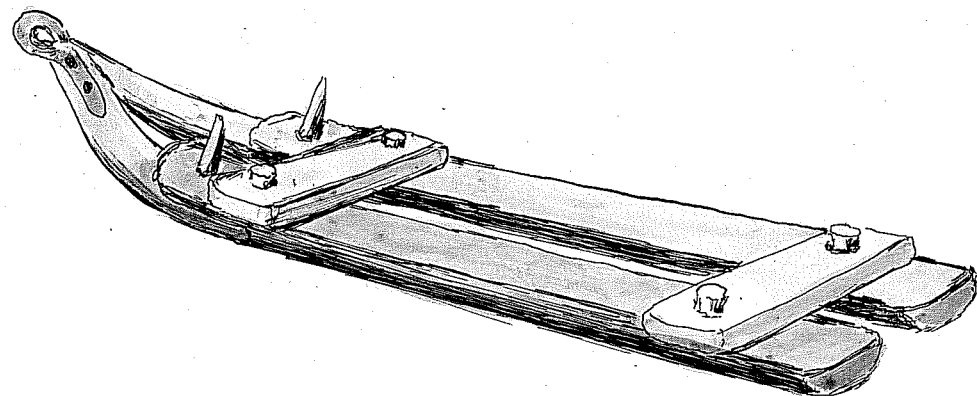
Berättat av:

Uppteckningsår: 1940

Född år 1894 i Boaryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12.

Stensläp.

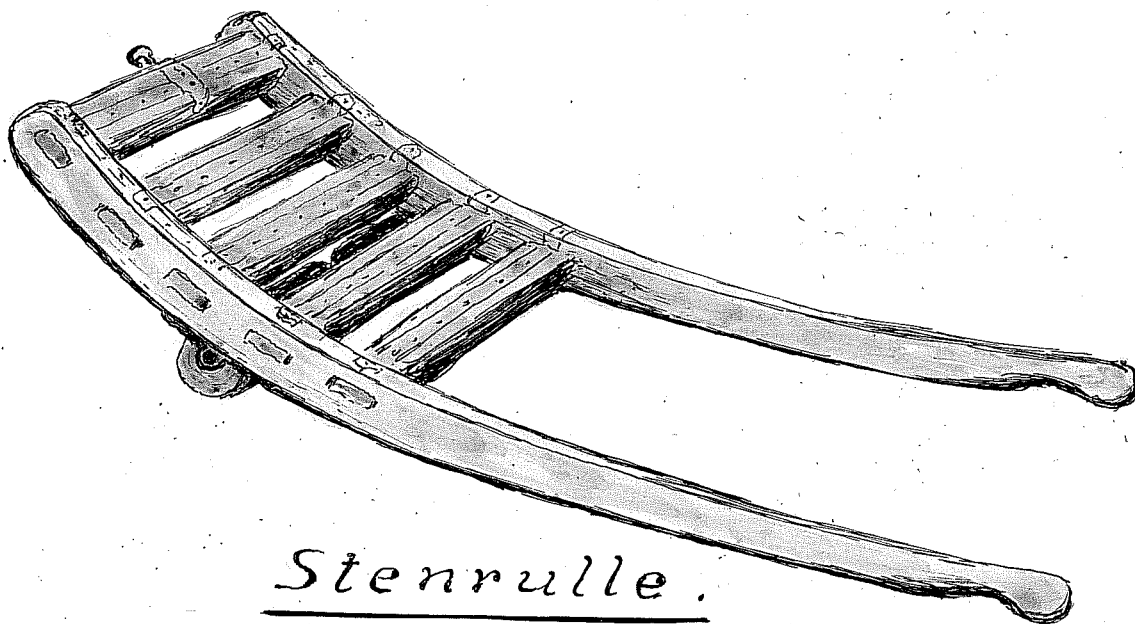
*Angen
LH*

ACC. N:R M 6989 : 137

Landskap: Småland Upptecknat av: Fabian Carlsson
 Härad: Konga Adress: Boaryd, Håckelsång
 Socken: Håckelsång Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1894 i Boaryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13

Stenrulle.

Skriv endast på denna sida!

*Original
LH*

På kortare avstånd kunde man bära stenen. Man hade här till en särskild bär, en "stenbär". Tvänne "självvårst" krokiga sidostycken, "skarna", voro på mitten sammanfogade med iborrade kraftiga pinnar av segt trä, vanligen enkra. På dessa pinnar lades "byran" (bördan) av ej alltför stora stenar.

När de framförda stenarna skulle läggas upp på muren använde man en "stenvält". Det var tvänne klossar sammanfogade med en halv meters mellanrum med två kraftiga pinnar. När de undre stenarna voro inställda i muren lades välten mot dessa och andra mindre stenar kullades uppför välten och passades in i muren. Byggdes stenhög kunde en lång vält behövas, annars blev det för svårbrant att vältta stenarna.

stenbär

stenvält.

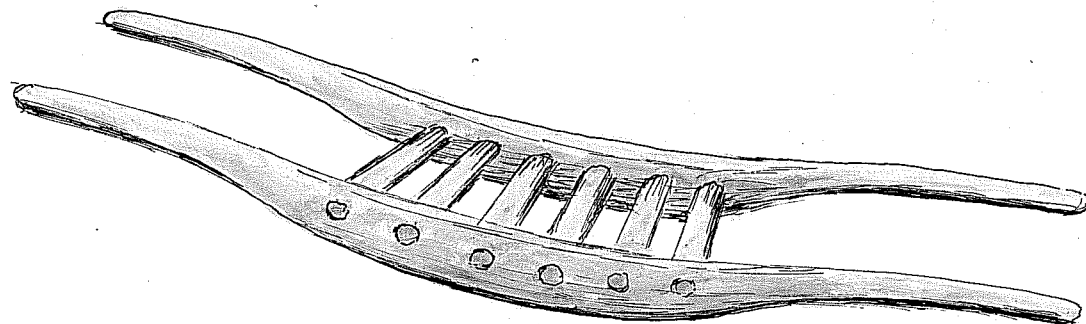
Aron
Joh

ACC. N:R M 6989 : 15.

Landskap: Småland Upptecknat av: Fabian Karlsson
 Härad: Konga Adress: Boaryd, Väckelsång
 Socken: Väckelsång Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1894 i Boaryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15.

Stenbår

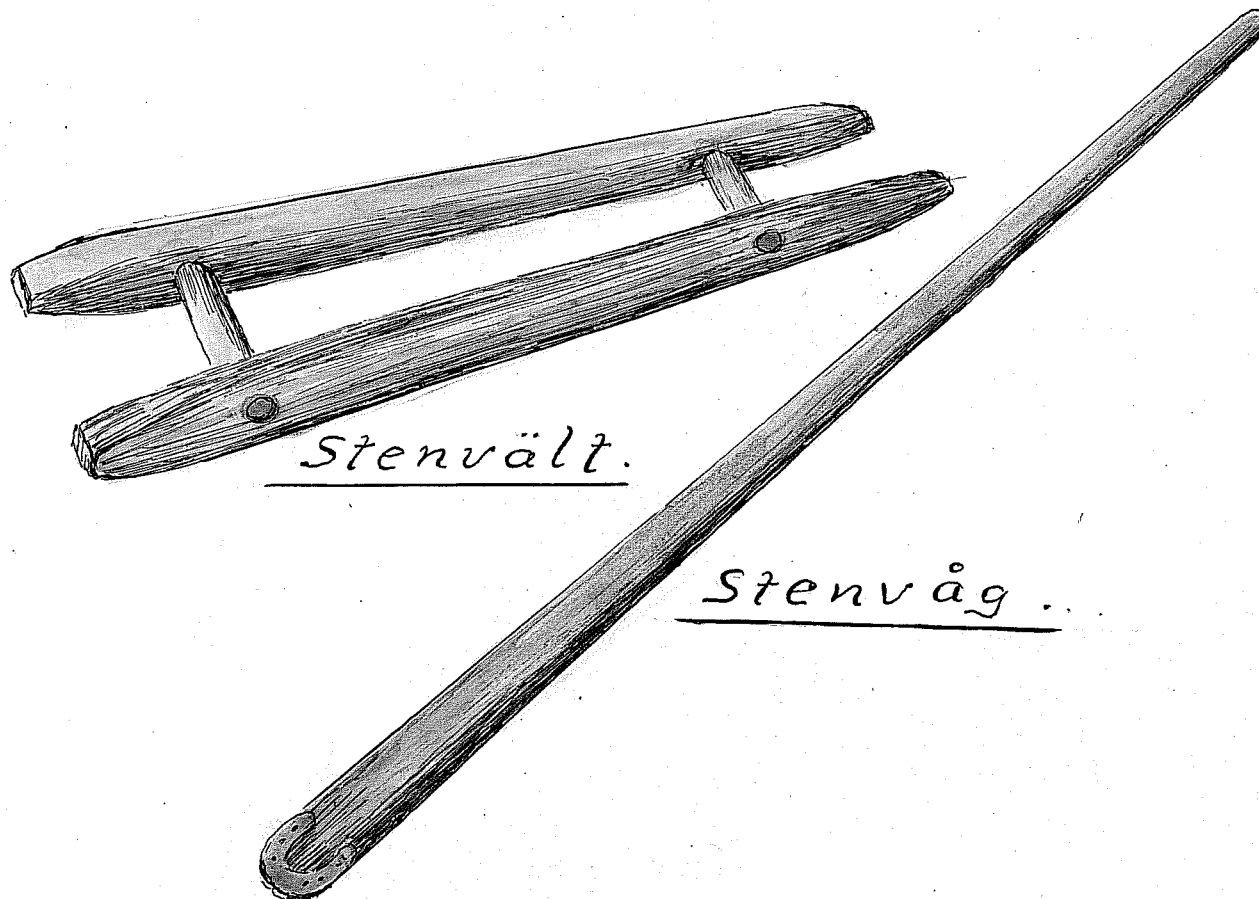
*Arvid
L*

ACC. N:R M. 6989: 16.

Landskap: Småland Upptecknat av: Fabian Carlsson
Härad: Konga Adress: Boaryd, Väckelsång
Socken: Väckelsång Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1940 Född år 1894 i Boaryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

16.

Stenvält.

Stenvåg.

*Amn
LH*

De verktyg man använde vid uppry-
tyningen av stenarna och inpass-
ningen av dem i stenvägen voro
klumpiga järnstångar och trävågar.

Till en stenväg hade man tagit en
seg och kraftig trästång vilken man
spott i den grövre änden med en järnbit,
vanligen en gammal hälsko, för att den
skulle "bita" bättre mot stenarna.

Ibland hade man en mycket stor
järnstång, nästan lika lång som trä-
vägen. Den stora stängen kallades för
"Länsmän". Behöfde stenarna putras
till då använde man ett "knoster".

Det var en järnslägg.

Numera förekommer ej nyodling så
ofta som under senare halften av 1800-talet,
därför är nybyggnad av stenvägar sällsynt.

stenväg

Lund
Jm.